

Kanavien toimilupia katsotaan läpi sormien

Radio- ja tv-kanavien sisällöt on määritelty tarkasti, mutta niiden valvonta on muuttunut tiukemmaksi vasta viime vuosina.

Heikki Hellman

Kirjoittaja on Tampereen yliopiston viestinnän, median ja teatterin yksikön (CMT) johtaja.

Viestintävirasto teki maaliskuun lopulla historiallisen päätöksen. Se määräsi paikallisradiotoimintaa harjoittavan Pro Radio Oy:n maksamaan 50 000 euron suuruisen uhkasakon, koska yhtiön omistama radioasema Iskelmä Tampere on toistuvasti rikkonut toimilupansa ehtoja.

TOIMILUVAN mukaan Iskelmä Tampereen lähetysten pitää olla selvästi tunnistettavissa ”omaksi, itsenäiseksi ohjelmistokseen” ja käsitellä ”erityisesti kuuluvuusalueen asioita”. Lisäksi aamu- ja iltakuuden 15 prosenttia lähetyksistä välillä tulisi olla puhetta.

Useissa kaupungeissa toimivat Iskelmä-asemat kuuluvat SBS Finland -yhtiölle, joka on osa 14:ssä Euroopan maassa toimivaa ProSiebenSat1 Media AG -konsernia. Asemat toimivat paikallisradioluvalla mutta valtaosa sisällöstä on niiden yhteistä. Kotisivuillaan SBS mainostaa Iskelmää ”valtakunnallisena” mediabrändinä.

Viestintäviraston Tampereen yliopistolta tilaama tutkimus osoitti yksiselitteisesti, että viime vuonna vain kaksi viidesosaa (39 prosenttia) Iskelmä Tampereen toimituksellisesta sisällöstä erosi muiden Iskelmä-asemien tarjonnasta, vaikka virasto edellyttää, että omaa sisältöä pitäisi olla vähintään puolet. Yhteen päivään mahtui viisi puolitoistaminuuttista paikallisuutislähetystä ja 12 minuuttia muuta paikallista puhetta.

Herää kysymys, riittääkö runsas vartti alueen tarjontaa päivässä tekemään paikallisradiosta paikallisen.

RADIOASEMIEN valvontaa tiukennettiin viisi vuotta sitten vastareaktionä säätelyn määrätietoiselle purkamiselle. Tiukan paikalliseksi rajatun kaupallisen radiotoiminnan oli annettu ketjuuntua ja omistuksen kansainvälistyä. Esimerkiksi Kiss FM ja Radio NRJ alkoivat soida kaikissa suurissa kaupungeissa. Liikenne- ja viestintäministeriö tuki liberalisointia, koska uskoi vahvistavansa lamassa kärvistelleen alan taloutta.

Vuonna 2005 eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta vaati radioiden toimilupaehtojen täsmentämistä sekä niiden valvonnan tehostamista. Nykyisiin, vuonna 2006 myönnettyihin toimilupiin sisällytettiin aiempaa yksilöidympiä ohjelmasisältöjen ehtoja. Eduskunnan väliintulon seurausta oli myös se, että Viestintävirasto alkoi teettää selvityksiään.

Pro Radiolle määrätty uhkasakko on merkki siitä, että toimilupajärjestelmä on viimein otettu tosissaan. Suomessa niin television kuin radionkin toimilupiin on totuttu suhtautumaan yliolokaisesti, mutta kilpailun lisääntyessä on jouduttu opettelemaan valvontaa.

Esimerkiksi televisiotoiminnassa nykyisten Sub- ja TV Viisi / The Voice -kanavien annettiin vuosituhaten alussa profiloitua selvästi toisenlaisiksi kuin niiden toimiluvat edellyttivät. Lopulta valtioneuvosto hyväksyi muutokset, koska digitelevision pelastamiseksi haluttiin lisätä tarjontaa vaikka väkisin.

Merkki uudenaikaisesta harkinnasta saatiin, kun MTV Oy halusi kesällä 2008 muuttaa MTV3 Fakta -kanavaansa naisyleisöä kiinnostavaan suuntaan. Valtioneuvosto ei suostunut muutokseen, koska rinnasti sen uuden toimiluvan myöntämiseen, johon olisi tarvittu uutta hakukierrosta.

PRO RADION maksettavaksi langetettu uhkasakko on lopulta pieni hinta siitä, että Iskelmä-asetat ovat saaneet lähettää samaa ohjelmaa. Voi vain arvailla, kuinka paljon Pro Radio on säästänyt vuosien aikana ohjelmakustannuksissa.

Iskelmä Tampere on kiistan voittaja myös siinä mielessä, että huolimatta Viestintäviraston toistuvista huomautuksista valtioneuvosto myönsi sille helmikuussa uuden toimiluvan vuosiksi 2012–2019. Viestintäpolitiikan päättäjille Pro Radion tapaus on muistutus siitä, että ongelmilta olisi kenties voitu välttyä, jos toimiluvat olisivat yksiselitteisempiä.

Ensi vuoden alusta voimaan tulevissa radioluissa paikallisuusvaatimusta on näennäisesti täsmennetty: paikallisohjelmia tulee sisällyttää ohjelmistoon kunakin arkipäivänä yksi tunti kello 6:n ja 18:n välisenä aikana.

Voitto ketjuradioille on kuitenkin se, että uusista paikallisradioluista on kokonaan poistettu sisällön omintakeisuutta koskeva vaatimus.

Valtioneuvoston päätös uusista Iskelmä Tampereen toimilupa osoittaa, että sääntöjen rikkominen kannattaa. Uudet toimiluvat käytännössä laillistavat nykyisen laittoman tilanteen.

TUOREIN toimilupaansa koetteleva kanava on SuomiTV, jolla ei parhaillaan ole luvan edellyttämiä uutislähetyskäsä. Jos kanava saa jättää uutislähetyskäsensä pysyvästi pois ilman seuraamuksia, viimeistään se kertoo valvonnan hampaattomuudesta.